

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Datum 18 februari 2008
Ons kenmerk D/2008001517
Onderwerp Schriftelijke vragen Van Bommel en Pechtold over ISAF in 2002

Hierbij bied ik u aan de antwoorden op de vragen van het lid Van Bommel over Nederlandse ISAF-troepen die werkten in het kader van de operatie Enduring Freedom in 2002, en de aanvullende vragen van het lid Pechtold over Nederlandse militaire operaties in de regio Paghman, Afghanistan in 2002. De vragen werden ingezonden op 18 januari jl. onder nr. 2070808860 respectievelijk 2070808870.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

E. van Middelkoop

Defensie

Antwoorden op vragen van het lid Van Bommel over Nederlandse ISAF-troepen die werkten in het kader van de operatie Enduring Freedom in 2002 (ingezonden 18 januari 2008, nr. 2070808860)

1

Hebt u kennis genomen van het boek 'Endstation Kabul' van de voormalige Duitse militair Achim Wohlgethan, waarin hij verslag doet van zijn samenwerking met het Nederlandse Korps Commandotroepen (KCT) in Afghanistan in 2002? 1)

Ja.

2

Waarom hebt u toestemming gegeven om Duitse militairen aan het KCT te laten toevoegen? Om hoeveel Duitse militairen ging het daarbij? Wanneer begon de samenwerking en hoe lang duurde deze? Wat waren de taken van deze militairen? 2)

Bij multinationale operaties zoals ISAF is het gebruikelijk en wenselijk dat militairen van verschillende nationaliteiten nauw met elkaar samenwerken. In de beschreven periode waren de contacten tussen Duitse en Nederlandse militairen intensief aangezien de Nederlandse infanteriecompagnie deel uitmaakte van een Duitse *Battle Group*. Tot februari 2003 maakte het KCT-peloton deel uit van de Nederlandse infanteriecompagnie en voerde dit peloton regelmatig opdrachten uit van de Kabul Multinational Brigade (KMNB) van ISAF, die onder Duitse leiding stond. In het kader van de Duits-Nederlandse samenwerking hebben, afhankelijk van de periode, van juni 2002 tot februari 2003 drie tot vijf Duitse militairen een functie vervuld bij het KCT-peloton. Daarbij hebben zij dezelfde taken uitgevoerd als de Nederlandse militairen van de KCT-eenheid waarbij zij waren ingedeeld.

In februari 2003 hebben Duitsland en Nederland voor een periode van een half jaar de leiding over ISAF op zich genomen. In deze periode maakte het KCT-peloton geen deel meer uit van de Nederlandse infanteriecompagnie of de Duitse *Battle Group* maar viel het rechtstreeks onder de commandant van ISAF. In deze periode zijn er geen Duitse militairen bij het KCT-peloton geplaatst.

Defensie

3

Hoe verklaart u het hoofdstuk ‘Ich werde niederländischer Kommandosoldat’, waarin Wohlgethan beschrijft dat hij bij de Nederlandse troepen werd ingezet om anti-terreuren inlichtingenwerk te doen in het kader van de operatie Enduring Freedom (OEF), in het licht van uw uitlatingen dat Nederlandse militairen geen werkzaamheden in het kader van OEF hebben uitgevoerd? 3)

4

Hoe verklaart u het feit dat Wohlgethan nadrukkelijk meldt in het kader van OEF operaties in Nederlands teamverband te hebben uitgevoerd en daarover ook positief is beoordeeld, zoals blijkt uit een officieel beoordelingsformulier? 4)

10

Hoe verklaart u het verhaal van Wohlgethan in het licht van uw stellige ontkenningen dat Nederlandse militairen buiten ISAF- mandaat gebied zijn opgetreden en tevens operaties in het kader van OEF hebben uitgevoerd?

Het boek is geheel voor rekening van de auteur. De Kamer is steeds naar behoren geïnformeerd over de inzet van Nederlandse militairen voor ISAF. Nederlandse ISAF-militairen zijn niet ingezet in het kader van de operatie Enduring Freedom. Ik heb geen oordeel over de interne procedures van de Bundeswehr. Zie ook het antwoord op vraag 3 van het lid Pechtold (kenmerk 2070808870).

5

Hoe verhoudt zich uw ontkennende antwoord (naar aanleiding van de Argos-uitzendingen) over het gebruik van helikopters bij inlichtingenoperaties en bergtrainingen van het KCT buiten het verantwoordelijkheidsgebied met het verslag van Wohlgethan, waarin hij beschrijft dat wel degelijk gebruik werd gemaakt van helikopters? 5)

Door het KCT-detachement is gebruik gemaakt van helikopters bij de uitvoering van taken binnen het ISAF-verantwoordelijkheidsgebied. Dit was bijvoorbeeld het geval in juli 2002 bij

Defensie

een patrouille in het district Paghman. Bij de bergtrainingen in het district Paghman buiten het ISAF-verantwoordelijkheidsgebied is geen gebruik gemaakt van helikopters. De Kamer is geïnformeerd over deze bergtrainingen met de brief van 27 november 2007 (Kamerstuk 27 925, nr. 278).

6

Waarom meldt u in uw eerdere schriftelijke antwoorden niet dat het 4.11 Team buiten het verantwoordelijkheidsgebied van ISAF is opgetreden om in augustus 2002 contact te leggen met de leider Janjalani van Abu Sayyaf? Wat was het gevolg van het gesprek van leden van het KCT met Janjalani? Zijn er nog steeds contacten tussen Nederlandse (militaire) ambtenaren en Abu Sayyaf? Hoe verhoudt zich dit gesprek met het bestrijden van het terrorisme? 6)

Militairen van het KCT-detachement hebben in de loop van 2002 verschillende patrouilles uitgevoerd in het district Paghman. Deze patrouilles, uitgevoerd in opdracht van KMNB, hadden plaats binnen het ISAF-verantwoordelijkheidsgebied.

Nederlandse militairen hebben nooit contact gehad met de groepering Abu Sayyaf of haar leider van 1998 tot 2006, de Filippijn Khadafi Janjalani. Abu Sayyaf is een groepering die actief is op de Filippijnen. Ik beschik niet over informatie dat Khadafi Janjalani ooit in Afghanistan is geweest.

Ik wijs er verder op dat het Afghaanse parlementslid Abdul Rasul Sayyaf afkomstig is uit het Paghman-district. De heer Sayyaf wordt beschouwd als een belangrijke lokale machthebber. Een delegatie uit de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft tijdens een werkbezoek aan Afghanistan in maart 2007 een ontmoeting gehad met onder anderen de heer Sayyaf in zijn hoedanigheid van voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Zaken van het Afghaanse Lagerhuis (Wolesi Jirga). Ik wil hierbij verwijzen naar het verslag van dit werkbezoek dat door de commissie is vastgesteld op 23 april 2007 (Kamerstuk 27 925, nr. 251). In dit verslag is nadere informatie over de heer Sayyaf opgenomen.

7

Herinnert u zich de passage in één van uw eerdere schriftelijke antwoorden dat u niet

Defensie

weet welk gebied Mayda is? Hoe verklaart u het verhaal van Wohlgethan, als lid van team 4.11 van het KCT, over een rit naar Mayda in september 2002, een plaats die zich volgens Wohlgethan buiten het Area of Responsibility (AOR)-gebied bevond? 7) Kunt u dat toelichten?

Ja, ik herinner mij deze passage (antwoord op de vragen 9 en 10, Kamerstuk 27 925, nr. 278). Uit het boek valt op te maken dat met Mayda mogelijk het oord Maydan Shahr wordt bedoeld. Dit oord ligt ongeveer twintig kilometer ten zuidwesten van Kabul, buiten het ISAF-verantwoordelijkheidsgebied. Het is mij onduidelijk waarop de auteur zich bij zijn beschrijving van de verplaatsing naar Mayda baseert. Het Nederlandse KCT-detachement heeft geen opdrachten of verplaatsingen uitgevoerd buiten het ISAF-verantwoordelijkheidsgebied in of in de richting van Maydan Shahr dan wel een andere plaats met de naam Mayda. De Kamer is met de brief van 27 november 2007 geïnformeerd over de gevallen waarin Nederlandse ISAF-militairen zich in 2002 buiten het ISAF-verantwoordelijkheidsgebied hebben begeven.

8

Is het waar dat tijdens één incident, dat zich binnen het AOR-gebied afspeelde, op 7 augustus 2002 zelfs twaalf doden zijn gevallen? 8) Wat was daarbij de rol van de Nederlandse eenheid? Waarom zijn deze mensen niet gearresteerd?

Op 7 augustus 2002 had de commandant van de Nederlandse infanteriecompagnie van ISAF een afspraak in het district Chahar Asiab van Kabul. De compagniescommandant werd beveiligd door een aantal militairen van zijn compagnie. Op weg naar de afspraak werd de groep Nederlandse militairen opgehouden door een menigte. Mensen uit de menigte vertelden de Nederlanders dat er kort tevoren op die plaats een vuurgevecht was geweest tussen politieagenten en een groep personen die werden aangeduid als 'Al Qa'ida strijders'. Daarbij waren doden gevallen.

De compagniescommandant heeft daarop de *Quick Reaction Force* (QRF) van het Nederlandse ISAF-detachement gealarmeerd, die kort daarop ter plaatse was. Rond deze tijd was in de verte een schietpartij te horen. Een groep Nederlandse militairen heeft zich onder leiding van de compagniescommandant naar de locatie van de schietpartij begeven, boven op een heuvel. Op weg naar boven zag de compagniescommandant twee keer een dode met

Defensie

schotwonden, onder andere in het hoofd. Op de heuvel trof de compagniescommandant op de grond een rij van acht personen aan met schotwonden in het hoofd van wie er nog één in leven was. Ook bevond daar zich een groep Afghaanse politieagenten in euforische stemming. Even verderop lag het lijk van een negende persoon wiens lichaam zeer zware verwondingen vertoonde die niet door geweervuur konden zijn veroorzaakt. Volgens de Afghaanse politieagenten ging het om ontsnapte gevangenen. De compagniescommandant heeft er met moeite voor kunnen zorgen dat de gewonde persoon met een Nederlandse ISAF-ziekenauto die deel uitmaakte van de QRF naar een ziekenhuis werd gebracht. Onderweg is deze persoon echter overleden.

Na de eerste berichten over het incident is door het KMNB-hoofdkwartier ook het Nederlandse KCT-detachement gealarmeerd. Dit detachement kreeg opdracht in de omgeving van het incident te zoeken naar mogelijk andere ontsnapte gevangenen. Er zijn echter geen ontsnapte gevangenen aangetroffen.

Volgens informatie van de Afghaanse overheid heeft het incident in totaal aan zestien mensen het leven gekost, te weten dertien ontsnapte gevangenen en drie leden van de veiligheidstroepen. Bij de ontsnappen ging het om twaalf Pakistanen en een Kirgiziër. Zij zouden zijn omgekomen tijdens een vuurgevecht met veiligheidstroepen nadat zij hadden geweigerd zich over te geven.

De compagniescommandant heeft rapport uitgebracht over zijn bevindingen aan de commandant van de Duitse *Battle Group* waarvan zijn compagnie deel uitmaakte en aan het ministerie van Defensie in Nederland. In opdracht van de Defensiestaf in Nederland heeft de Nederlandse *Senior National Representative* in Kabul bovendien rechtstreeks de commandant van KMNB geïnformeerd.

De Koninklijke marechaussee heeft een rapport van bevindingen opgesteld. Dit rapport is overhandigd aan het Openbaar Ministerie in Nederland. Aangezien Nederlandse militairen niet bij het geweld betrokken waren geweest en derhalve in dit geval niets te verwijten viel, en het OM van oordeel was dat Nederland geen rechtsmacht kon uitoefenen over eventuele Afghaanse verdachten aangezien dezen zich niet in Nederland bevonden, heeft het OM besloten dat er onvoldoende aanleiding was een (nader) Nederlands strafrechtelijk

Defensie

onderzoek in te stellen.

Een VN-rapport van februari 2003 over de mensenrechtensituatie in Afghanistan stelde dat na de vervanging van het Talibanregime door de Afghaanse overgangsregering eind 2001 het aantal buitengerechtigde executies sterk was afgenomen. Dergelijke executies kwamen echter nog steeds voor en waren reden tot zorg, aldus het rapport. Het incident met de ontsnapte gevangenen van augustus 2002 was één van de gebeurtenissen die in het VN-rapport werden genoemd ter illustratie. Het VN-rapport merkte op dat het onduidelijk was hoe en door wie de ontsnapte gevangenen waren gedood en dat door de VN geen informatie kon worden verkregen over een mogelijk onderzoek door de Afghaanse regering.

9

Met welke Rules of Engagement (ROE) waren de Nederlandse militairen op pad? Waren dat dezelfde ROE als die op bladzijde 290 en 291 onder het kopje ‘Taschenkarte’ staan afgedrukt? Indien neen, wat zijn de verschillen?

De Nederlandse ISAF-militairen hebben te allen tijde geopereerd onder toepassing van de Rules of Engagement (ROE) van ISAF. Door de commandant van KMNB was bepaald dat ook voor het optreden buiten het verantwoordelijkheidsgebied de ISAF ROE van toepassing waren. Het in het boek afgedrukte kaartje betreft de Duitse *soldier's card* die, net als de Nederlandse ‘Instructiekaart Geweldgebruik’, van de ISAF ROE is afgeleid. Het betreft hier dus niet de ROE zelf, maar een door Duitsland vastgestelde samenvatting met de volgens de Bundeswehr voor Duitse militairen meest relevante regels. Op de relatie tussen dergelijke *soldier's cards*, en in voorkomend geval de ‘Aide-Memoire voor commandanten’, en de ROE voor een gegeven operatie is onder meer ingegaan in de brief aan de Eerste Kamer van 28 april 2004 (Kamerstuk 29 200 X, nr. C).

1) Endstation Kabul, Als deutscher Soldat in Afghanistan - ein Insidebericht. Achim Wohlgethan, 2008, Econ Verlag Berlin.

2) Zie blz 115 “Mich wollte er zu acht Kommandosoldaten ins Team 4.11 stecken, das fürs Hochgebirge und für Anti-terror-Einsätze spezialisiert sei”. Zie ook blz. 129: “Die Vermischung von ISAF (in diesem Fall die KCT) mit Teilen der “Operation Enduring Freedom” (hier also des deutschen KSK) sollte offiziell so lange wie möglich vermieden werden.”

Defensie

- 3) Zie vanaf blz. 113, maar ook blz. 260: "Nun wollten wir mit ihnen die weitere Vorgehensweise klären, die de facto auf eine Vermischung der verschiedenen Mandate von OEF und ISAF hinauslief."
- 4) zie noot 1, blz. 296
- 5) zie bijvoorbeeld de foto met als ondertekening 'Abholung aus Paghman an meinem Geburtstag,...enz'
- 6) Kamerstuk 27 925, nr. 278. Zie ook Endstation Kabul, blz. 154
- 7) Antwoord op vraag 9 en 10, Kamerstuk 27 925, nr. 278. Zie ook Endstation Kabul, blz. 234 en 235
- 8) Zie vanaf blz. 175 het hoofdstuk getiteld "Auge in Auge mit Afghanischen Kämpfern", met name blz. 177 en 178

Antwoorden op vragen van het lid Pechtold over Nederlandse militaire operaties in de regio Paghman, Afghanistan in 2002 (ingezonden 18 januari 2008, nr. 2070808870)

1

Hebben Nederlandse commando's in 2002 in Afghanistan verkenningen uitgevoerd in de regio Paghman, ten noordwesten van de Afghaanse hoofdstad Kabul?

Nederlandse ISAF-militairen van het KCT-detachement hebben in 2002 in opdracht van de Kabul Multinational Brigade van ISAF verschillende patrouilles uitgevoerd in het district Paghman ten westen van Kabul. Deze patrouilles hadden plaats binnen het verantwoordelijkheidsgebied van ISAF.

2

Hebben Nederlandse commando's missies uitgevoerd met het doel contact te leggen met de terreurgroep Abu Sayyaf buiten het mandaatgebied van de Navo-macht ISAF? Kunt u uw antwoord toelichten?

Nee. Door Nederlandse militairen is niet geprobeerd contact te leggen met de Filipijnse groepering Abu Sayyaf, noch binnen noch buiten Afghanistan. Zie ook het antwoord op vraag 6 van het lid Van Bommel (kenmerk 2070808860).

3

Bevestigt de leiding van de Duitse krijgsmacht de opmerkingen van de Duitse oud-onderofficier Achim Wohlgethan in zijn deze week verschenen boek 'Endstation Kabul' ten aanzien van deze Nederlandse operaties? Bent u bereid hier navraag naar te doen bij uw Duitse collega?

Het Duitse ministerie van Defensie heeft de Defensiecommissie van de Bondsdag alsmede het personeel van de Bundeswehr geïnformeerd over zijn reactie op het boek. Volgens het Duitse ministerie geeft het boek niet de werkelijke omstandigheden van de inzet in Afghanistan weer, en kan het boek, indien wordt afgezien van onder meer ontoelaatbare veralgemeniseringen, belasting van personen en overdrijving uit commerciële motieven, worden beschouwd als een weergave van persoonlijke herinneringen. Het Duitse ministerie

Defensie

houdt staande dat de Duitse militairen die in deze periode voor ISAF zijn ingezet, zich steeds hebben gehouden aan het ISAF-mandaat en het toepasselijke internationaal recht, in overeenstemming met het mandaat van de Bondsdag. De regels zijn niet overtreden.

Aangezien deze Duitse reactie niets aan duidelijkheid te wensen overlaat, heb ik er geen behoefte aan over dit boek navraag te doen bij de Duitse regering.